Ч. 104. Львів, неділя, дня 24. жовтня 1915. Рік I.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

політична, економічно-суспільна й літературна ґазета.

Ціна примірника 6 сот.
На провінції 8 сот.
В занятих територіях 4 коп.

Виходить що дня рано.

Умови передплати у Львові:

На рік	18·— К.
„ півроку	9·— „
„ чвертьроку	5·— „
„ місяць	1·80 „

В краю і державі:

На рік	24·— К.
„ півроку	12.— „
„ чвертьроку	6·— „
„ місяць	2·40 „

За границею:

В Німеччині	28 мар.
В Америці	8 дол.
В инших державах	40 фр.

Рекламації вільні від почтової оплати. Рукописі приймаєть ся лиш оплачені, а звертаєть ся тільки важнійші і застережені. — „Українське Слово“ продають всі бюра по цілім краю.

Адреса редакції й адміністрації: ЛЬВІВ, ул. Руська 3. Експедиції: Бляхарська 11.

Ціна оголошень:

За оголошення числимо за одношпальтову стрічку або її місце 20 сот. Надіслане 50 сот. за стрічку, а в оповістках 40 сот., в редакційній части 60 сот. Повідомлення про вінчання, заручини і т. д. 1·50 К. за стрічку, найменше 4 К. Дрібні оголошення за слово 6 сот., найменше 60 сот. Слова товстим або розстріленим друком числимо подвійно. Сталі оголошення за окремою умовою. — За зміну адреси платить ся 50 сот.

В пекучій справі.

Переживаємо часи небувалої дорожнечі спричинені головно лихвою та спекуляцією несовістних людей.

Воєнні дні то найдогіднійший час для проби людських характерів та їх моральної стійности. Потапаючі в сірій буденщині людські прикмети і хиби зарисовують ся ярко на тлї війни, підносять ся понад буденну міру, підростають в атмосфері загального напруження. — Жадоба зисків і легкої наживи доходить в ті часи до злочинної лихви, крадіжи, рабунків, що на вні маскують ся більше або менче зручно ніби — законною формою.

Бо „звіря“ в чоловіці будить ся все тоді, коли суспільний риґор хвилево слабне, а ростуть вигляди на безкарність.

Жадоба зисків то пристрасть, що не має границь. Ким вона заволодіє, для того чужі всякі людські почування: милосердє, пожертвованнє, любов ближнього, вітчини.

Та пристрасть проявляєть ся в ріжних формах, відповідно до осередка та обставин.

На селі в часі пожару все найдеть ся хтось, що користаючи з чужого нещастя і замішання буде не від того, щоби собі дещо присвоїти.

В часі трясення землї висилають оружну силу, щоби берегла покинене людьми добро. Військо окружає збурені части міста та стріляє до людей, що йдуть серед руїн рабувати.

І війна насуває схожі порівнання.

Усї т. зв. „золоті інтереси“ в часї війни належать до одної моральної катеґорії, усї мають свій прототип в грабіжи підчас пожару або трясення землї.

Та не всї ті переступки є рівно прості і нескомплїковані і не всї вони дадуть ся викорінити на простій дорозї кари. О скільки пр. дописуваннє кількох сотиків до кґ. муки доставленої для війська, є звичайним окраданнєм державної каси, а приниманнє надпсованої муки за здорову, є явно злочинною спекуляцією доконаною на здоровлю жовнярів — значить о скільки в обох тих случаях може бути приноровлена строга кара, о стільки знов несовісна спекуляція на предметах першої конечної потреби для цивільного населення — хоть належить до тої самої катеґорії — не дасть ся так легко доказати та закваліфікувати до кари. Тим самим трудно її викоренити.

Дорожнеча життя як безпосередний вислїд економічного потрясення спричиненого війною — є одною з жертв, до якої обовязані всї горожане держави, яка веде війну і то так само невідклично як та частина горожан, що обовязана класти життє на полї бою, зносити воєнні труди, холод і голод.

Таксамо населеннє мусить зносити лише ті недогоди і недостачі, може погодити ся лише з такою дорожнечою і з такими невигодами, які є вислїдом економічного потрясення, є неминучі в часї війни, та не є воно обовязане терпіти невигоду, недостачу і дорожню, яка є спричинена злою волею, жадобою та визиском деяких одиниць. Противно загал населення має право жадати від правительства охорони перед несовісним використуваннєм.

Воєнний стан погіршив значно положеннє економічно слабших кругів, бо вже самі воєнні конечности спричинили дорожнечу средств потрібних для прожиття. Супроти того правительство признало конечним в дорозї цісарського розпорядка з дня 12. жовтня 1914 р. 247 В. з. д. розширити обсяг закона проти лихви на лихву товарову, признаючи кожду лихварську умову не важною і каригідною. При тім змінено деякі законні моменти розуміння „лихви“ в користь використовуваних. На тім не скінчило ся стараннє правительства о охорону економічно слабшого населення.

Незалежно від згаданого розпорядка, оголошено цісарський розпорядок з 1. серпня 1914 р. ч. 194 В. с. д. обіймаючий приписи, що мають на цїли заосмотрювати населеннє в конечні ужиткові предмети, під якими закон розуміє не лишень средства поживи но й взагалї товари, що служать для заспокоєння житєвих людських потреб, а також поживу для худоби. Закон той спрямовано також проти визиску несовісних спекулянтів доконуваного на безборонних консументах, а по цїлорічній практиці коли виявило ся, що спекулянти все таки знайшли нові форми визиску необняті розпорядком, видало правительство новий цісарський розпорядок дня 7. серпня 1915 р, ч. 228 В. з. д., що поширює охорону консумента перед новими формами лихви. Закон той виходить з заложення, що відносини спричинені війною впливають зле на цїни, роблячи їх похитними. В нормальних часах використовуваннє купцем тої некорисної конюнктури є економічно основане і законно дозволене. Инакше оцінюєть ся ті явища в часї війни. Тепер супроти важнїйших цїлей, супроти жертв крови нема місця для економічного еґоїзму, бо не можна позволити, щоби велика часть суспільности складала жертву з життя і майна, а мала частина вибраних збирала лише користи. Приписи того закона голосять засаду загальної солїдарности — голосять конечність суспільного поведення всього населення, Після того закона караєть ся строго тих несовісних купців, що не кликані до оружної служби і заживаючи спокою, старають ся в який небудь спосіб підбити доходи з торговлї понад означений, чесний, горожанський зиск. Одною з найнебезпечнїйших форм здобування несовісних користей є штучне підбиванє цїн на товарах конечних для життя дорогою затаювання їх і переховування так довго поки цїна не осягне висоту, яка дає спекулянтови лихварський зиск. Тим толкуєть ся маґазинованнє солонини, смальцю, цукру, кави, рижу, мила і неспроможність купити їх на торзї. Попит на них є великий, а запровіянтованнє мале, бо в потайних маґазинах, „патріотичних“ купців укритий товар чекає спокійно тої блаженної хвилї, коли цїна підксочить в гору і принесе несовісному спекулянтовк сто за сто або й більше. Лихвар затирає руки з радости, може й дїлить ся з деким не дивлячись на те що його зиск є видертий голодній масї горожан, що становлять разом з ним одну суспільність. Тїшить ся, що заробив на ваґонї цукру, який щез з Підзамча 10.000 корон і обчисляє зиски, які йому принесе ваґон солонини, що десь хвилево згубив ся на головнім двірци.

Урядові воєнні звідомлення.

З ГОЛОВНОЇ НІМЕЦЬКОЇ КВАТИРИ.

На західнім фронтї.

Нїчо єственного.

На східнім фронтї.

Ґрупа військ ґенерала Гінденбурґа:

Ми відкинули сильні російські наступи на наші стаоовиска. що находять ся на просмиках між озерами коло Садзева, на південь від Косян.

Ґрупа військ князя Леопольда баварського;

Москалї заатакували нас на широкому фронтї на північний схід, на схід і на південний схід від Баранович та зістали відкинені. На схід від Баранович після успішного протинаступу полонили ми 8 офіцерів та 1140 жовнїрів.

Ґрупа військ ґен. Лїнсінґена:

Наш протинаступ на захід від Чарторийська покінчив ся уепішно. Москалї знов зістали відкинені; ми є за ними в погонї. Підчас боїв в послїдних днях ми полонили 19 офіцерів та понад 3900 жовнїрів, здобули 1 гармату і 8 машинових крісів. Вчера звідомили ми про нашу втрату гармат. Втрата та є наслїдком того, що російські відділи проломали нашу сусїдну лїнію та зявились на задах нашої артілєрійської лїнії. Ми втратили 6 гармат.

На сербськім фронтї.

Армія ґен. Kövesa дійшла до лїнії Арнаєво аж до гови Слятіна.

Армія ґен. Ґальвіца дійшла до Селевацу і Трновця, та на південь від Рановацу.

Армія ґен. Боядєва йде вперед на північ від Княжеваца.

Про акцію инших відділів армії не надійшли доси вісти.

Инші болгарські відділи заняли Куманово. Велєс заняте. На південь від Струмиці неприятель відкинений поза Вардар.

Начальна управа армії.

З ГОЛОВНОЇ БОЛГАРСЬКОЇ КВАТИРИ.

З дня 19. жовтня 1915.

Наші війська, що дійшли до нищої долини Тімоку, є тепер під Неґотином, де відкинули Сербів. Серби втікли в переполосі, полишаючи полі битви офіцера і 150 жовнірів. 1 офіцер і певна скількість жовнірів дістала ся до неволі. В долині Тімоку наші війська дійшли до лінії Ч. Врг, о 20 кільом. на північний схід від Княжевацу до Ветрен (5 кільом. на південь від Ч. Врг.) до місцевости Петруса (6 кільом. на південь від Ветрен) Ґрадіска Цука (9 кільом. на північ. схід від Княжевацу) Орсова ґлява (2 кільом. на південь від Ґрадіска Цука), Коінтіка (1 і пів кільом. на півд. захід від Орсова ґлява), до Відоєвац (6 кільом. на схіе від Княжеваца), Ясені (22 кільом. на півд. схід від Княжеваца), Ґабар (11 кільом. на півн. схід від Ясен). Біля Піроту наші війська після завзятої борби заняли дуже важну стратеґічну точку Турско Ліваде, на Відліц Пляніна (пасмо гір на схід від Піроту). В околиці Вранє наші війська станули сильною ногою та очистили з неприятеля долину болгарської Морави на 20 кільом. просторі. Добичі взятої в Вранії ми доси не обчислили, звісне тільки, що серед неї є 2 міліони набоїв Бердна та тютюн вартости кілька міліонів франків. На зелізничій стації Буфановці (18 кільом. на півд. захід від Вранієє) найшли ми около міліон кліґр. сіна,

Наші війська, що йшли через Еґрі Палянку, заатакували сильне становиско Страцін (на половині дороги між Куманово а Еґрі Палянка) відкинули Сербів і переслідували їх сильно в напрямі Куманова.

В долині Бреґальниці поступає наша офензива з великою скоростю. Ціла долина Бреґальниці як також височина Овече Поле (поміж Істіп а Куманово) находить ся в наших руках. Кацана, Радовишт, Стіп, Клішелі (19 кільометрів на північний схід від Стіп) Кратово є рівнож в наших руках. Наша кіннота, що переслідувала подаючих ся Сербів, дігнала їх поміж Стіп а Клішелі та розігнала їх цілковито, взявши 2000 Сербів в полон; решті вдалось уратувати ся в безладній утечі лиш завдяки западаючій ночі. Населеннє областей, увільнених від сербського ярма принимає наші війска з одушевленєм не до описання. На наших жовнірів ожидано вже від давна як на освободителів — всюда обкидувано їх цьвітами і вони є предметом як найентузиястичнійших манїфестацій.

З дня 21. жовтня 1915.

В ночи з 19 с. м. Серби намагались виконати протиатак на наші війська під Неґотином, але зістали відкинені, причім потерпіли великі втрати. В долині Тімоку наші війська дійшли до дороги Заєцар-Княжевац і займили місцевости Селяцка (22 км. на полуднє від Заєцару) Кралево, Село, Яковач Елоєниці (7 км. на пол.-захід від Княжевацу) і Болгарську Мораву. На північ і північний схід від Вранє війська наші відкинули в долині надіслану зелізницею підмогу нових війск і є в дальшім поході на північ. В Вранє окрім вже звісних добичей найдено військовий шпиталь, санітарний материял та ліки вартости пів міліона франків, дезинфекційний апарат і 52 ваґонів. В домах найдено укритих, сербських жовнірів, та покалічене тіло одного з наших уланів, що його сербські вояки зрадливо замордували виколовши йому очі. Нашіві йська, що пустили ся за побитим під Стратином неприятелем в погоню заняли Куманово. Серби в панічній, безладній утечі втікають до Іскібу. Наші війска, що здобули рівнину Вівче Поле дійшли аж до Вардару і займили місто Велєс. Переслідують вони неприятеля, що втікає в напрямі Прилепу. Ми знищили попри Велєс вардарську зелізницю і в той спосіб перетяли полученнє поміж Солунем [illegible] Іскібом. Операції в области Струмиці мають для нас користний хід. Неприятеля відкинено до Вардару. Ми заняли гору Цепелі (найвисше знесеннє пасма граничних гір Плаус на пол. захід від Струмиці що творить тут водний діл).

Европейська війна.

Царський манїфест.

Цар видав новий манїфест: тим разом без напушистих обіцянок, без фраз та зворотів. Тільки безграничний гнїв, безпомічна розпука віє з того письма. Як „опікун“ висвободженої Болгарії лихословить цар болгарське правительство за се, що воно зірвало раз на все з русофільською політикою, та сміло і отверто стало по стороні осередніх держав. Болгария виступає по стороні неприятелїв християнської віри, Словян і Росії. І російський народ глядить з горечю на зраду Болгарії та з закрівавленим серцем добуває меч проти неї... Та проклін царя не зробить ніякого враження заграницею. Культурний світ Европи розуміє вже добре на царських манїфестах; не тільки Льондон, але і легковірний Париж знають, що самими російськими погрозами не осягнеть ся побіди анї навіть дипльоматичного успіху.

Протест царя не змінить нової політики Болгарії, не відверне її військ з побідного походу до Сербії. З блискавичною скорістю їдуть вони в само серце Сербії, та з неповздержною силою мостять собі дорогу на захід. І не вдіє тут нїчо завзятий опір сербських військ, на нїщо здались криваві жертви короля Петра. Після злуки болгарських військ з осередніми державами зближить ся балканський похід до кінця, а світова війна вийде в нову, і з певністю в послїдню свою фазу. І висаджуваннє військ в Солуні не буде мати нїякого майже впливу на дальший розвій історичних подій.

Греція та Румунія, що доси є німими тільки свідками світових змагань, переконують ся, що супроти невдач почвірного порозуміння годі їм далї оставати в безчинности. Годі про се сумніватись, щоб Букарешт та Атени не здавали собі ясно справи з теперішнього положення на Балканї. І чим більших почвірне порозумінне буде дізнавати невдач, тим яснїйшою в певнїйшою є дорога, на яку має вступити Румунія і Греція.

Царський манїфест не спинить вже дальшого ходу подій. Безсильні вислови його гніву та невдачі Москалїв приневолять дотеперішну невтральну Румунію та Грецію до щасливого та недволичного рішення.

З послїдних днїв Білгороду.

Білгород не богато потерпів від острілювання. Найбільше знищені є доми над берегом. В пустій вулиці, що веде на зелїзницю, їздить австрійська кінна жандармерія. Вулицями переїздить трен, йде військо. Біля анґлїйського та російського посольства стоїть сторожа. Так само і коло склепів. На дверях одного складу вказує напись на се, що властителя-Німця інтернували Серби. Сербські війська перед уступленнєм зі

С. С. ҐУНСЄВСЬКИЙ.

Лазар-музика.

(з болгарського).

Була надвечірня година.

За мною остало місто вслонене димом — передомною розстелила ся долина широка нерівна, розмита весняними водами невеликої річки, що протїкала тихо вздовж дороги.

В далечині багрів захід та серед оббитих осїню гаїв на гірських склонах чорніла темними смугами смеречинова гущавина.

Поволи надходила невмолима осїнь.

Зівяла вже й завмерла ткань буйного листя то падала безсильно на воду маленької лінивої річки, то посипала ся по землї. Лиш верби встрої вні вкриті обгорілим листєм, ясно відрізували ся у вечірньому полусумерку. Шум ріки був мертвий, глухий. Филя гомоніла тихо, довго, мов сумувала за лїтом, що минуло...

Я огорнув ся плащем, костур із одубілої руки взяв під рамя тай зійшов з дороги. Заслухав ся в тихі тривожні лїсні пошуми. „Осїнь, зима йде“ — шепотів ліс. — Шепоти вітру скитали ся на бездоріжжях, шепотіли сухим листєм плакучих верб, тай морщили воду. „Осїнь, холод, неволя“ — гомонів нічний шум.

Здалека надніс вітер звуки скрипки.

Йшли вони від розхідних доріг, з під спорохнявілої верби.

Старий дід Лазар грає на скрипку та жде на милостиню.

Я заслухав ся в розжалоблену нуту. Був у нїй той сам жаль, та сама осїння пустка, що в гомонах лїсного шуму.

Я наблизив ся: мале внуча Лазара торкнуло його. Старик повів смиком по струнах тай заспівав:

Послухай мандрівнику божий
Пристань та сядь поруч мене
Та не пожалуй милостипі...
Послухай мандрівнику божий,
Що тобі пісня моя нагадає...

Я поздоровив його. Старець підніс голову та у вечірньому полусумерку місто лагідних старечих очей, побачив я дві темні ями. Його біле волосє спливало филями на чоло й уха. Лице було поморщене, потріскане від вітру і дощу. Одно велике страждяннє жило в чертах діда там, де всьо инше вже завмерло. Старець закашляв та звернув ся до мене.

— Мандрівнику — сказав — знаєш що я сліпий?...

— А ти — чей молодий ще?

— Молодий ще, дідусю.

— Ой як. Молодий ще. Добре тобі. Молодий, здоров, свобідний як птаха...

Не знаючи, чи я відійду, чи схочу з ним побалакати повів смиком, склонив голову та заспівав:

Гей гірко гірко на старість
Блудити широким світом
Як смуток серпе огорне
За гріш я вам заспіваю
Пісню про журбу і тугу...

Його голос зливав ся зі свуками скрипки тому й пісня путала ся й мотала ся в якесь томляче довге ридання, що виривало ся зі старечого серця.

Голова його повисла та відслонила поморщену старечу шию, що двигала на собі ту голову вже сімдесять чи вісімдесять літ. Вітер розкинув сиве волосє Лазареве та відхилив вбоге його лахміттє. Мале онуча, що сиділо проти вітру, сховало ся за старця. А вітер дужчав, ловив тони скрипки та ніс кудись далеко. Я слухав і здавало ся, що мягкі жалісні звуки Лазаревої скрипки, свистіннє вітру у корчах та розстогнаний жалісний голос дідівської пісні зливали ся у одно.

Ріка стала шуміти.

Верби схилили гилля над старцем, тяжко зітхаючи та доповняли його жаль. Подальші дерева стояли неподвижні повні задуми та недоговореного горя. Їх контури мріли відбиті у воді. Як вітер морщив спокійну шибу води, здавало ся, що плачуть.

Я слухав довго. Не вже в мині будив ся якийсь глухий плач? Ні, ні. Та менї здавалось, що все довкола жалує ся і ридає, зливаючи свої зажурені голоси у оден тон старечої пісні.

А верби? Вони простерли свої рамена мовби хотіли обняти бідну Лазареву голову. Старець раз співав, раз нашептував пригриваючи безнастанно, згодом бурмотів безладно про своє горе...

Порозумів моє мовчаннє та звернув ся до мене.

— Ет, дитина ти, молодик охочий — веселий будь, не жури ся нїчим, радуй ся та жий чесно.

З лиха сину не викуєш долї
І кров зимна не загріє жили
На Бога здай усю надію

столиці забрали з собою майже всіх Німців, та інтернували їх недалеко Білгороду. Та втеча з міста була так нечайна, що призабуто інтернованих відставити дальше в глубину краю; австро-німецькі війська освободили їх. Втеча населення слідувала в послідній хвилі. На деяких столах застали наші війська ще тепле їдло.

Населеннє не знало про критичне положеннє сербського війська. Офіцери заявляли, що положеннє Сербів є дуже добре, нема жадного приводу до занепокоєння, та що Білгород може держатись ще цілими тижнями. Тим страшнійшою отже була вістка про впадок столиці.

Дикий переполох та замішаннє огорнуло в мить населеннє, що почало втікати на південь. Послідний виїхав з Білгороду оден американський лікар.

* * *

Після зірвання сербсько - болгарських дипльоматичних зносин запанувало в Білгороді велике замішаннє. Утворилась національно-соціялістична партія, що не тілько в скупщині, але і в часописях остро критикувала політику Пасіча; розпочала вона сильну аґітацію та тим, щоб Сербія негайно навязала мирові переговори з осередніми державами. Про послідне засіданнє скупщини звістили часописі тілько дуже коротко. Пасіч виголосив тригодинну бесіду, в котрій сказав: Будучність Сербії лежить в тім, щоб Сербія гарно вмерла. Многопослів почало голосно плакати. Анґлійський посол підійшов до президента міністрів, та обійняв його.

Міжтим соціялісти кричали: Сербія буде знищена. Неможливо є навіть в протягу 50 літ привести її до стану перед війною. Мимо сього при Пасічу остала більшість послів рішених витревати по стороні почвірного порозуміння аж до кінця.

Анґлія перекуплює Грецію.

КОЛЬОНІЯ, 21. жовтня. „Kölnische Zeitung“ доносить: „Daily Telegraph“ доносить з добре поінформованого жерела, що Анґлія є готова відступити Греції Кипр, коли грецке правительство рішить ся виступити по стороні держав почвірного порозуміння.

РОТЕРДАМ, 21. жовтня. „Daily Telegraph“ доносить: Заповідь, що остров Кипр має Анґлія відступити Греції, зробила в Греції дуже добре враженнє. Дальше доносить часопись, що доси ще незвісно, яка буде відповідь Греції.

„Daily Chronicle“ радить Греції, щоб не відкинула сього предложення.

Порозуміннє між Грецією а Болгарією.

ФРАНКФУРТ, 21. жовтня. „Frankf. Ztg.“ доносить з Константинополя. Між Грецією а Болгарією починають взаємини, на велике розчарованнє держав почвірного порозуміння, прибирати щораз більше на сердечности. Тепер йдуть між Атенами а Софією важні політичні переговори в справі будучого відграничення обох держав. Про переговори розумієсь, на разі не дасть ся нічо певного сказати, та вже нині є звісне, що Болгарія є готова зіставити не лиш грецку територію ненарушеною, але що Греція дістане ще нові области.

Французи в Струміци,

ТУРИН, 21. жовтня. „Stampa“ довідуєть ся з Парижа: Сконцентровані на зелізничій стації французські війська підуть тоді доперва дальше, коли прийде їм підмога. Се однак не може статись скорше чим за кілька тижнів.

Російські звідомлення про сербські великі втрати.

БЕРЛІН, 21. жовтня. Воєнний кореспондент „Berliner National Zeitung“ доносить з російської границі: „Русское Слово“ доносить з Нішу, що Серби по геройськи боронили Білгороду, однак мусіли уступити під напором австро-німецької артилерії. Втрати є дуже великі. Доси занотовано в Ніші 10.000 втрат в жовнірах. Міністерство війни покликало всіх мущин від 15 до 65 року під оружє. Цілий край представляє ся як одна кріпость. Кореспондент є переконаний, що в наслідок сеї війни цілий сербський народ зістане знищений.

Непорозуміннє в почвірному порозумінню.

РОТЕРДАМ, 21. жовтня. „Daily Chronicle“ пише: Здаєть ся, що правительства почвірного порозуміння не зідуть ся на воєнну раду, бо то вже за пізно. Інакше представлялаб ся була акція нині на Ґаліполі, колиб плян був виготовлений наперід. заки ще розпочались воєнні кроки.

Французи покинули Ґаліполі.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ (Ткб.), В справі донесень начеб Анґлійці та Французи мали покинути півостров Ґаліполі, справоздавець кореспонденційного бюра довідуєть ся з добре поінформованого жерела, що звісні доси дані вказують, що дві французькі дивізії I і II отже майже всі Французи і анґлійська X дивізія покинули вже свої табори на півострові Ґаліполі.

Війська, що належать до тих двох французьких дивізій бачено серед військ, що висідали на сушу в Солуні. Зачуваємо, що відїзджаючі Французи знищили свої дротяні перешкоди. Доси ще не відомо, чи більші анґлійські боєві сили покинули Ґаліполі.

Італія не дає помочи Сербії.

ЛІОН (Ткб.). Доносять тут з Риму: Рада міністрів не згодила ся на висланнє помічного корпуса до Македонії.

Болгарсько-сербська війна.

СОЛУНЬ. Населеннє Скоплії (Іскіп) опускає масово місто, бо сербські власти заповіли оборону міста. Чужі конзульства перенесли вже свої акти.

БУКАРЕШТ. Сербське правительство повідомило румунське правительство, що зелізничне получеяннє поміж Нішом а Солунем є від неділі перерване.

ПАРИЖ. Положеннє в Ніші стаєть ся чимраз поважнійше. На північнім фронті Серби держали ся на лінії Расапач, Александровач, Голодовий, Азанія, Космай, і на правім березі Колубари. На східнім фронті займають лінію Заєпар—Княжевац—Влясіна, але Болгаре заняли місто Враніє і Воляска і в той спосіб в тих двох місцях перетяли зелізничу лінію. Опір Сербів є незвичайно завзятий та геройський, але сильний натиск австро-німецьких військ від півночи а болгарських мас зі сходу загрожує поважно сербській армії. Нетерпеливо очікують хвилево відтятого війська почвірного порозуміння з Солуня.

ПАРИЖ. (Ткб.) Преса є переконана, що перерваннє лінії Солунь—Ніш є найбільшою небезпекою, бо через се є здержаний довіз для сербського війська. Серби мають получення з своїми союзниками тілько через Митровицю, — та і воно вкоротці буде перерване.

„Таймс“ заявляє, що відворот сербської армії в південно-західнім напрямі є безуслівно конечний; треба і з тим числитись, що на північ від Нішу йдуть бої тілько задніх сторожей та що Ніш є евакуований.

СОФІЯ (Укб.), 18. жовтня. Донесеннє болгарської телеґрафічної аґенції:

Наші армії, що йдуть вперід в Сербії, осягнули доси слідуючі висліди:

В долині Тімоку наші армії заняли лінію Черні—Vrh — село Шарбановац, село Радічевац; села Новобальта і Дарілючі. а на південь від мочар Влясіна заняли височини Панчін ґроб. Наступ на височину відбув ся при участи нашої кінноти, котра шаблями вбила 180 Сербів а 50 полонила, Смілим наступом з півночи та зручним маневром з підня заняли наші війська важну стратеґічну точку Султан Тепе. На фронті Страцін взяли ми около 2000 Сербів в полон і здобули 12 армат та амуніцію.

Відкликаннє ґен. Гамільтона.

ЛЬОНДОН. (Ткб.) „Evening Standart“ доносить: ґенерал Гамільтон зістав з Ґаліполі відкликаний, бо висліди від припняття не відповідали понесеним великим втратам.

Біль в серці — поріг до могили
А старець — то дуб зігнилий.

І я був молодий сину, і я був.,. Ти ще тут? — Будь здоров, з Богом дитино, не виджу ве ти. З Богом!

— Я тут дідусю — кажу сідаючи поруч старця.

Він склонив голову і задумав ся.

Дід Лазар замовк, мовчав і я. Внуча пригорнулось тривожно до нього. Вітер свистів; біє наші голови.

— Сумно вам дідусю, — сказав я.

Старець повернув головою і в тіни видно було дві темні ями його очодолів: сліди калітства, що говорили дужче та вимовніще чим його музика та пісня.

— Чуєш молодий мій паноньку, як в корчах вітер зловіщо шумить? Він приграє безхатним та зблудившим мандрівникам, що опинили ся десь на бездоріжжях. Мині він співає і стогне вже десять років — я звик до нього, іззив ся з ним, бо в його скомлінню чую якийсь невиплаканий жаль над всяким горем. Находив ся я по тій землі, ріжними шляхами — і серед моїх мандрівок осліпли мої очи — поволи, поволи погасали. Вісім літ тому втратив я сонце — стала ніч передімною. Темінь, ніч безпрогляднa — знаєш яка? Ніч бурна і томлягча. Доля кинула мене в таку безнадійну ніч, на безпуття світової кривди, на самоту, без своїх, без близьких... коби ти знав, як я став жити...

— Ви раньше не були сліпі дідусю? Ви мали дах над головою?...

— Був я, гей був я, як столітній дуб, що смієть ся з бурі та підносить гордо своє чоло до хмар. Я був статний ґазда — я був батьком, дідом. Чотирнайцятеро людей їло мій хліб — було добро та пошана у людей,

— А ти мандрівнику не є батьком?

— Ні, дідусю.

— Ні? Ну то добре. Слухай уважно, в тебе сміле серце, не побите такими думками як у мене. І повторяй иншим... Може з моєї недолі яка чужа дитина скористає...

Старець вмовк на мить, мов збирав думки, порушив голову, наче би хотів глянути вперед себе та став росказувати.

— Чесний чоловік, здоровий на тілі й души ґаздував колись на своїй батьківщині. Мав трьох одружених синів, доньки, внуків. Мав широкі лани — день було мало, щоби їх довкруги обійти: великі дубові ліси і буйні левади і землю чорну як уголь — все мав. Добуток всякий в оборі — сильні воли, широкорогий товар, кучеряві вівці, коні, свині. Богато копиць коло гумна, засіки повні зерна. Наповнені спижарні; пивниці, а в них бочки з вином та горівкою. Жінки мали роботу на цілу днину, а мущини лиш попоїсти приходили з поля.

І було їм добре, доки робили всі разом і доки старий ґазда вів їх кріпкою рукою. Та згодом стало все хитатись, бо сини роздумували, хто з них має найбільше право до батьківщини.

— Я найбільше наробив ся — говорив найстарший.

— У мене найбільше дітей — говорив середній.

Передімною найдовше життє — думав наймолодший син — мині повинно припасти найбільше.

Та й стали говорити про те з бабами — жінки їх скоро скочили собі до очей, почули дещо й діти — і з того часу бійки не вгавали між ними.

Зібрав старець свою сімю та став з ними говорити по доброму. Счинив ся крик та сварня.

— Поділім ся — кликали всі.

І не лише сімя, но й ціле село стало радити, щоби поділитись.

Ґазда згодив ся. Поділили ся зразу домашнім добром. Опісля стали ставити хати для себе. Нарубали дерева, накопали ями, напсували землі — а у всім нелад! Не їмеш віри. Земля лежала обологом — росли довги, стали по кусникови продавати землю. Широкі лани поперерізували на шматки. Не стало тих левад, де колись пасли ся стада. Не стало лісів. Сини все знищили. А ґазда, обезсилений старик сидів у наймолодшого сина, що остав у старій батьківській хаті і мав держати батька до смерти. Та...

— Паноньку мій молодий — придавленим голосом говорив далі мандрівний музика — паноньку мій — наймолодший син... Гарний був, здоров, кріпкий, трудящий... Та й з ним стало таке. Все налягав на старого батька, щоби переписав все на нього — всього було йому мало. Звалились податки, богато завинив сусідам-лихварям. Хотів присилувати старого уступити прошеннем і погрозою. — Тоді вражений старець сказав:

— Ось як, вироде-сину? Геть з моїх очей, з очей своїх братів і їх дітей...

І довго стояв, міряючи очима сина, що в батьківському погляді читав погорду і суд.

— Тату... не лишайте мене, віддайте мині мою частину... — став просити.

Батько стояв гордий незворушений, повний жалю і кривди зазнаної від власної дитини.

Письменники і просвітителі Холмщини.

III.*)

Третьою замітною постатею між давними орґанізаторами Холмщини є епископ Максимілян Рилло (1759—1785). Родив ся на Литві, в Рилївках коло Вильна; батьки його були латинського обряду. Теольоґію покінчив у Римі — зі степенем доктора. Вернув ся до рідної землї в 1742 р., став проповідником у Витебську при василиянськім монастирі, потім став виленським вікарієм, в 1747 р. перейшов до Варшави як прокуратор василиянського чина. В 1756 р. став холмським епископом.

В Холмі проявив передусім великий адміністраційний хист. Холмська епархія була тодї в занепадї (по мало енерґічних наслїдниках Якова Суші) і Рилло мусїв наперед заняти ся загосподаренням епископських маєтків. Про се пише епископ у своїх записках: „Перше — щоби віддати належну хвалу божому Провидїню — треба згадати, що я знайшов своє епископство без всяких запасів і що першим моїм дїлом було дістати хлїба і зерна на весняний засїв і якнебудь відбудувати мешканє: все те я виконав щасливо у першім роцї." Таким спокійним тоном описує Рилло дальше всї свої щоденні, але важні роботи коло упорядковання своєї столицї, — про се, як будував епископську палату, як ставив доми на фільварках, як доглядав сїльських робіт. На кождім місцї було знати його печаливу руку. Холмська катедра дістала нову фасаду і дах; у нутрі прикрасив її епископ всякими цїнними річами; славна ікона холмської Богородицї була 1765 р. торжественно коронована.

Рилло дбав дуже за се, щоби епископська столиця і його двір мали вигляд відповідний достоїнству уряду. „Нехай шановний читач не докоряє менї, немов я понизив чин епископа, бо я все мав достаточну і приличну прислугу, не голодну і не обідрану, не мав недостатку нї в гарнїй і добре улядженій коморі, нї у близкучих повозках і конях, нї в добрій кухнї і їдженню" — так просто признаєть ся до своїх невинних амбіций епископ. Любив також прикраси з золота і дорогих каменїв, — з приємністю описує свої перстенї, хрести, ланцюшки, табакерки, годинники. „Все те свідчить ясно про велику ласку Провидїння до мене" — каже наївно.

Притім Рилло був чоловіком приступним і добрим, — охотно слухав критики навіть простих селян. Сам оповідає таке: Раз при епархіяльнім обїздї картав дуже якогось пароха і селян, що не дбають за свою церкву і загрозив, що замкне її, як парохіяне не возьмуть ся до порядку. Тодї оден селянин сказав: епископ нас картає за нелад, а поглянъте, яка церква „красуєть ся" в його власнім маєтку, в Буснї! Се була правда, — бусненська церква була в сумнїм станї. Епископ не погнївав ся на таку критику, але признав рацію — і сам взяв ся перебудовувати свою церкву.

Сей господар і адміністратор рівну, може ще більшу дїяльність проявив на поли просвіти.

Йому завдячує початок перша вища школа для холмського духовенства — духовний семінар в Холмі. Будову семінара Рилло розпочав у другім роцї свого епископства, але будова трівала аж десять років через недостачу гроша. Щойно 1770 р. епископ зложив 20.000 золотих на устроєнє школи і розпочав науку. В 1782 р. за дозволом австрийського правительства отворено ще другий семінар низшого типу в Буснї, для синів окружного духовенства.

Величезну працю підняв Рилло у сфері тодїшнього нашого письменства. На церковні теми писав так богато, як мало хто з його сучасників. Служба св. Онуфрію „героїчними віршами", переклад роздумувань Руґієрі, поучення для клириків, переклад римського мартирольоґія, книжка про початки унії на Руси, старинности уніятської церкви на Руси, історія холмської ікони Богородицї, акафист Богородицї — цїла колекція ріжнородних церковних писань.

Рилло звернув увагу також на бібліотеки в Холмі. Вперше привів до ладу монастирську бібліотеку і архів, і списав катальоґ книг і актів. Але 1778 р. принадком повстав пожар і всї бібліотечні скарби згоріли в огни. Пропали цїнні рукописи, архів митрополичих маєтностей, римські буллї, королївські привілеї, фондациї, документи епископства і ин. — „на великий жаль всеї Руси..."

Рилло був взірцем тодїшного українського патріота. Боронив прав свого народа, де тільки міг і як міг. Через се мав неодну неприємність зі сторони Поляків.

„Розповів би я неодно про нещасливе положенне Русинів у сїм краю — в ріжних відносинах, але вважаю се безцїльною втратою часу, — всїм відомо, кілько терплять Русини від латинників..." — каже гіркі слова у своїх записках.

З глибокою неохотою відносив ся до Росії. В 1764 р. відділ російського війська заняв Холм і лишив ся тут довший час. Про се оповідає Рилло м. ин. так:

„3. червня 1767 р. холмський каштелян Оленддзкий виставно гостив всїх московських офіцерів, при чім і я мусїв бути присутний. Я почував себе дуже неприємно, особливо як начальник відділу бажаючи зробити приємність каштелянови, казав салдатам співати пісні у московській мові і московським напівом; я розумів ледви десяте слово, але їх голос зробив на мене неприємне враженнє."

Ся антипатія до Росії була одною з причин, що Рилло під кінець життя перенїс ся до Австрії, — Марія Тереса дала йому перемиське епископство. В Галичинї дожив Максимілїян Рилло свого віку, умер в Перемишли 1794 р. в 76 роцї життя.

Оден з найбільше заслужених дїячів Холмщини. — адміністратор, письменник, учений, патріот.

*) У попереднїй статї у виказї творів епископа Суші пропущено книжку „Савл і Павло унії на Руси. або життє і наверненне Мелетія Смотрицького" (Рим 1665).

Голоси краю.

З Косівщини.

Ось на яке прийшло. Гей, гей, де подїли ся часи коли його добро процвітало і пошана була у людий, Гладїв на сина як на ту дївчину, що за намисто продала чесноту.

Син дрожав від гнїву і ненависти.

В тому пониженню сина — почував старець — і свій власний упадок — сеж була його кров, його добре імя. І готов був на все — коби лише не допустити до побіди того що виросло в синовому серцю. що піднесло його руку на власного батька,

Грімким голосом приказав йому стати до роботи, йти в його слїди тай доробляти ся добра, та син не хотів слухати: був упертий і гордий.

— Сину негідний — закричав старець. Ти безсильний як заплакана баба — хто врік твоє юнацьке серце? — Одиноке твоє добро — честь — поганьбив ти і хочеш її спасати марним грошем. Геть, геть, з моїх очей!

— Я вас приневолю силою — крикнув син. І ніж блиснув у його руках.

Удар! — відповів старець гірко всміхаючись. А син став ножем понад сиву голову батька вимахувати і грозити...

— Тоді.. тоді.. паноньку мій — говорив дїд Лазар, придавивши плач, що йому розпирав груди — тодї стало ся щось страшне, щось дуже страшне: батько вбив сина.

Старець в крайному божевіллю кинув ся на уоруженого сина. Зачав ся бій. кервавий завзятий бій. Били ся два поколїння, не двоє людей. — Борба за честь, за богацтво за хлїб — то инші справи. Но се була борба за всьо разом — остання страшна борба.

І западаюче червоне сонце виглянуло з поза хмар. А тут на землї окровавлений батько стояв над трупом сина. Стояв окамянїлий. Людина. що колись дала життє, що тепер те життє відобрала, що остала сама зі собою і з тою кровю... І того старця паноньку не засудили. Він не міг брехати. Сказав на суді що і як було.

— Значить він живе — спитав я.

— Живе. Був сам один на світі. Тамті усї розійшли ся в далекі сторони. Лишила ся тільки дитина. Одна дитина — донька вбитого сина. З тою маленькою пішов старець скитати ся по світі, співати жалібні пісні та просити милостиню прохожих.

— А щож з ним станеть ся? З ним самим? — спитав я розуміючи від давна що виджу його перед собою.

— З ним? Господь відає. Був богатий — нинї він нуждар. Мав дах над головою, нинї безхатний. Є мандрівний музика старець, що співає про людське горе, про поганьблену честь, про лиху безмилосерну долю, про гірке життя. Колись — зі серцем повним любви йшов до людий — любив власні дїти: любив чужих; І все йому видерли. Мучить ся і згадує свої ясні дні. Співає. Мандрівний музика.

Старець вмовк. Я думав про його слова про минуле життє, про нинїшній день. Лазареве внуча поклало головку на його колїна й заснуло. — І нїкого не було на роздорожі — лиш я і Лазар і темна чорна ніч.

Тремтїли звізди, молочна дорога яснїла світляною смугою. Передімною мріла пуста дорога.

Я отямив ся. Взрів плакучі верби що звісили свої гиллї на голову старця. Я почув шум ріки і свист вітрів в гущавинї діброви, шелест сухих трав і трощі над водою.

Дїд Лазар ворухнув ся, взяв смичок і заграв. Ридаючі тони скрипки зливали ся з шумом ріки і стогнанням вітру. Минї здавалось в ту мить, що чую стогнанне всеї природи і глухий довгий плач.

Хтось ридав. Знаю що ридав — та хто? Цїла природа, чи обсмушені верби що губили невидимі слези над сивою головою Лазаря, Духи чи люде десь в далеких мраках.. А може се плакав — я сам? Дїд Лазар співав:

Червоне сонце згасає
В Балканах хмари.- скрізь темно
Гей сльози ллють ся даремно
Смерть біла носить лопату
Всїх в зимну закопує хату...

Я слухав і здавалось менї, що у тій його піснї відзивають ся всякі голоси, що співають старі і молоді і столїтні дуби жалують ся і пукають спорохнявілі конарі. Всї ті голоси злили ся у велику пісню.

Була се пісня борців.

Пісня та не була прощенням провин, нї милосердем; пісня та кликала у бій, розгрівала серце і розпинала червону луну боєвих бажань.

Людина затиснувши зуби, дійде до дїла, що хоть зломить її, очистить духово і зуміє піднести.

Пісня борців...',

Старець грав. Ридаючі звуки скрипочки плили низько землею — їх відгомін гинув ген в далечинї..,

Хто знає? Може відзивав ся він в серцях тисячів, на котрих заваготїв камінь туземного жалю.

Дїд Лазар кликав його: його пісня була тим голосом що навчав, тому він страдав — щоби другі тямлячи примір, не пішли його слїдами на бездоріжжя.

В. Хома-Довський.

Політичний уклад хорватської суспільности*).

II.

В цїли глибшого зрозумїння становиска Хорватів тай в загалї усїх инших народів, живучих на терїторіях, приналежних до угорської корони, мусимо звернути увагу на засадниче понятте угорської державности, якої репрезентантом не є анї мадярський народ, анї король, лише св. угорська корона як така. До тої св. корони приналежать так само Мадяри як і инші угорські народи.

Пісдя того погляду, виробленого в середнїх віках є виключена геґемонія одного народа. Усї угорські народности є рівні між собою, а лучить їх як-раз ся спільна приналежність до св. корони. Не виступають отже Хорвати в своїй борбі о національну і державну еґсистенцію взагалї, а спеціяльно в р. 1848. як противники свободи мадярського народа, тільки як противники безоглядної мадярської геґемонії і централїзації на рахунок инших угорських народів. Виступають Хорвати як представники тай оборонці волї й рівности всїх народів, заселюючих краї св. угорської корони. Тому Хорвати все коли ходить о сборону незалежности угорської корони від впливів зовнїшних, виступають солїдарно з Угорщиною, заключають навіть в тій цїли з нею реальну унїю р. 1790, але також все у внутрішних відносинах старають ся унеможливити виключну геґемонію одного народа.

Ван Йосиф Елячіч видаючи війну угорському мінїстерству в р. 1848, що стреміло до зцентралїзовання Угорщини під властю мадярською, говорить в своїм манїфестї: „Хочемо рівности та рівноуправнення всїх народів, живучих під угорською короною. Отже як мадярське мінїстерство утримує, що тих наших услівий принятя не може, честь тай обовязок кличуть нас спробувати послїдного средства: взяти в руки оружє. Перед переправою через угорську границю видав Елячіч знов манїфест, в котрім говорить: „Не ведемо війни проти мадярського народа, з котрим ми так довго жили в братнім союзї, тільки провадимо війну з одною засліпленою партією угорського королївства“.

Отже хорватсько - угорська війна з р. 1848 була наслїдком колїзії давнїйшої і старшої ідеї рівноуправнення федерації, з новійшою централїзаційною ідеєю. Не вступили Хорвати до оружної боротьби, щоби зірвати відносини зі св. угорською короною, але щоби унеможливити іфентіфікованнє атрибутів угорської корони з мадярським народом.

В р. 1848 належить відріжняти два відмінні стремлїння зревольтованого угорського мінїстерства: 1) стремлїннє до зовнїшної незалежности, 2) стремлїннє до внутрішної мадярської геґемонії над усїми иншими народами, живучими під угорською короною (Хорватами, Сербами, Словаками, Румунами, Сасами, Українцями). Тому-то угорське мінїстерство веде в р. 1848 властиво дві війни: зовнїшню проти Австрії, тай внутрішню проти немадярських народів на Угорщинї.

Цїлком природно, що в тій внутрішній борбі немадярські народи стали по сторонї мадярських противників. Найважнїйшу ролю в тій борбі відіграв хорватський нарід, бо він мав окрему терїторію, окрему державність, а навіть окреме військо під угорською короною. Тільки в таких обставинах міг Йосиф Елячіч, як бан Хорватії, Слявонії і Дальматії виповісти війну угорському мінїстерству. Через виповідженнє війни зірвано всї давнїйші відносини Хорватії до Угорщини не тільки дїйсно але й правно. Хорватія позискала знову свою давну повну незалежність від Угорщини і стала коронним краєм, позістаючим під безпосереднім панованнєм габсбурської династії.

Під взглядом внутрішнього устрою Хорватії наступає також зміна. Хорватський становий сойм стає ся народнїм. Крім вибраних послів входять в склад сойму також вірилїсти (князї, ґрафи, барони, церковні й державні достойники), творячи з послами одну палату. Той перший хорватський народнїй сойм з р. 1848 ухвалив численні реформи, під яких впливом устрій Хорватії змінив ся зо всїм в новочаснїм дусї. Зніс сойм також кріпацтво тай впровадив загальний податковий обовязок.

Тодїшні полїтичні погляди в Хорватії характеризує дуже добре т. зв. репрезентація о відносинах до Угорщини й Австрії, яку хорватський сойм вислав до короля. Хорватський сойм був того переконання, що з цїсарства Австрійського належить витворити федерацію держав на взір Швайцарії так, щоби кожня федераційна держава мала власну управу і сойм. У Віднї належить основати спільне мінїстерство війни, фінансів і торговлї, одвічальне перед спільним соймом, зложеним з делеґатів поодиноких федераційних держав.

Банська або державна рада під проводом бана має творити хорватську управу. В тій цїли належить відновити давну власть бана від Драви до Адрійського моря. „Після давнього права має бан бути комендантом цїлої оружної сили Хорватії, Слявонії й Дальматії“. Дальше жадає репрезентація реінкорпорования Дальматії тай „ближщої унїї“ з тодїшнїм сербським воєводством (Бачка, Банат, Сирм) і зі словінськими краями.

В тій репрезентації містить ся хорв. народня програма, яка з деякими змінами істнує доси.

Становиско Хорватів до Угорщини характеризують слова бана Елячіча: „Відносини між народами укладають ся на підставі свободи, рівности й братерства. На такій підставі уложимо й ми наші відносини до Угорщини, бо не можемо все стояти проти них під оружєм. Однак наколи Мадяри й далї будуть обходити ся з нами й з нашими братами в Угорщинї не як брати, але як гнобителї, тодї ми з оружєм в руках докажемо, що минули часи, коли один нарід панував над другим.“

Такі отже ідеї жили серед Хорватів в роцї 1848. Від елекції Фердинанда I. і праґматичної санкції не заманїфестовалась хорватська державна ідея нїколи так сильно як в тім бурливім роцї. Стремлїннє до здїйснення народнїх ідеалів не сходить вже від того часу з порядку дневного в Хорватії. Зірваннє відносин з Угорщиною трівало від 1848—1868. Зараз по втихомиренню угорського повстання знесено давну конституцію угорську тай впроваджено октройовану. Що до Хорватії ся конституція постановляє: „Королївства Хорватія і Слявонія — разом з приналежним до них побережем (повіти бакарський тай вінодольський) і містом Рєкою — задержать свої самостійні інституції в повній независимости від Угорщини. Краєвий Сойм сих королївств порозуміє ся з делеґатами Дальматії що до злуки того краю з вище згаданими королївствами.“ Октройована конституція подїлила Угорщину на три части: властиву Угорщину, Семигородщину і сербське Воєвідство. Однак до злуки Дальматії з Хорватією не прийшло, бо небавком наступив в цїлій монархії абсолютизм, який тревав аж до 1860. р. Публичне життє в Хорватії пливе за той час подібно як в инших краях монархії.

Найзначнїйшою подією з того періода є те, що загребська епархія стала в 1853 р. архіепархією. Тим способом стала Хорватія независимою від Угорщини також під церковним зглядом.

Наслїдником славного бана Елячіча (помер 20. мая 1859) іменовано ґрафа Коронїнїого.

Полїтики й патріоти віддають ся в тих часах студіям тай науцї. Іван Кукулєвіч-Сакцинський видає дорогоцїнну збірку документів хорв. державного права п. з. „Jura regni Croatiae, Slavoniae et Dalmatiae.“ В школах і в урядах, розуміє ся. запанувала нїмецька мова.

Перед цїковитим приверненнєм конституції брали також Хорвати участь в тзв. скріпленій державній Радї у Віднї в 1859 р. З Хорватії Амврозій Враніцанї, зі Слявонії епископ Йосиф Юрій Штроссмаєр, а з Дальматії князь Бореллї. Хорвати виступають в державній Радї солїдарно з иншими словянськими народами і з Мадярами, домагаючись. переміни Австрії на основах федералїзму.

По цїлковитім приверненню конституції показало ся конечним впорядкованнє відносин Хорватії до инших частей монархії. В практицї се питаннє стануло так: З Віднем, чи з Будапештом? При розвязуванню сього питання повстають між хорватськими полїтиками ріжниці в поглядах, які в своїй дальшій консеквенції ведуть до повстання нових полїтичних орґанїзацій й нових сторонництв.

*) Гляди ч з 17. с. м.

ІВАН КАЛИНОВИЧ.

Нїмецька преса про нас.

(За час від 15—30 вересня с. р.*).

Досї звичайно говорила преса про нас — в міру поступу воєнних операцій на північно-східному теренї бою, та в міру здобування союзними військами нових українських земель. Тодї й появляли ся по нїмецьких дневниках історично-ґеоґрафічні замітки про Україну, довші полїтичні статтї присвячені українскому питанню, та велась оживлена дискусія на тему утворення нової української держави в Европі.

І хоч тепер — ізза стратеґічно-мілїтарних комбінацій, хвилево припинили союзні армії свій побідний похід на Українї — то однак нїмецька преса не перестала живо займати ся нашими справами, чого наглядним доказом численні відзиви її орґанів, які появили ся на сторінках товстих нїмецьких дневників — за останній місяць.

Передувсїм відносить ся се до „Berliner Tageblatt-у“, який поміщує просторі дописи свого воєнного кореспондента п. Леонарда Адельта про події на східному теренї, в яких говорить ся про знищеннє нашої землї та про наш нарід. І так в числї з 18. IX. с. р. № 478 в дописї: Die Kämpfe zwischen Sereth und Strypa — йде мова про застій воєнних операцій про спльондрованнє Сокальщини, Брідщини та взагалї східної Галичини, про протекційну полїтику ґр. Бобринського, який підпомагав москвофілів і вшехполяків (Ґрабського, Васілєвського і Подольського), а рівночасно всїми способами нищив українство. Сей самий справоздавець помістив в числї з 24. IX. № 489 — другу допись: Die Kämpfe in Ostgalizien, в якій говорить ся про зломаннє російської контрофензиви в Галичинї і де подрібно описує ся боротьбу наших військ під Тернополем і Теребовлею. В третій з ряду дописї під датою 26. вересня — Л. Адельт доносить про тимчасове понеханнє пляну опанования трикутника волинських кріпостей, — що сталось наслїдком положення нашої армії, яка мусїла поперед усього забезпечити ся супроти протиофензиви Москалїв. (Див. „Berliner Tageblatt“ з 26 IX. № 491).

Поза тим надрукував „Frankfurter - Zeitung“ — довшу статтю інформаційного характеру — в числї з 16. IX. № 257 — п. з.: Der Raum zwischen Tarnopol, Trembowla und der Strypa, де безіменний автор подає історію Тернополя (галицько-подільської метрополії), ґеоґрафічний опис самого Поділля та історичні відомости про Теребовлю. Не від річи буде зазначити, що отсю статтю передрукував в цїлости Oesterreichisch-Volkszeitung“ в числї з 16. IX. № 257.

Подібно як воєнний кореспондент „Berliner Tageblatt-у“ — поміщує й п. Евген Ленгоф — у „Vossische - Zeitung“ — широкі звідомлення головної пресової кватири про події на східному теренї війни, де й описує боротьбу волинсько-галицького фронту та пояснює — з мілїтарного

*) За першу половину вересня, див. „Українське Слово“ ч. 83 і 87.

становища — значіннє теперішніх боїв. (Под. його дописі: з дня 17, 19 і 23 вересня с. р. у „Vossische-Zeitung“.

З инших часописей Німеччини згадує про нас „Leipziger-Tagblatt“ в числї з 12. вересня с. р., іменно в статтї: Die Ukraine, ein neues Kriegsgebiet. (Die Kornkammer Russlands) — де подано історично-ґеоґрафічні відомости про російську Україну та представлено господарсько-мілїтарне значіннє, яке має для центральних держав здобуттє української землї.

Що українська справа голосною стала на широкому світї — сього найкращим доказом провінціональна преса Німеччини, яка чим раз більше займає ся нами і нашими справами. Так приміром: „Ascher Zeitung“ в числї з 11. вересня надрукувала чималу статтю Die Ukraina, в якій обговорюєть ся українське питаннє та інформуєть ся німецьких читачів про сучасне положеннє російських Українців, а в часописі „Elbe-Zeitung“ (що виходить в Авссіґ над Ельбою) появила ся стаття „Die Befreiung der Ukraina“ (в числї з 15. IX. с. р.), де мова про визвольні змагання нашого народу та про значіннє України як держави, в новій полїтичній констеляції Европи.

(Далї буде).

Лягли головами.

ВОЛОДИМИР БІЛИНСЬКИЙ.

Був красний-лїтний вечір. Огнисте зарево западаючого сонця дивно-кріваво освітлювало нашу землицю, на якій розпочавсь вже був страшний бій в обороні краю-свободи.

Довгою міською вулицею ішов гурт молодих хлопців. Одежа їх, навіть лице, запорошені, втомлені. Видно, далеку відбули нині дорогу. Та в очах їх малюєть ся мимо сього дивний блеск завзяття—огнистого жару.

То Українські Січові Стрільці, прийшли до збірної станиці в Стрию.

Попереду зарисовуєть ся яркійша стать одного стрільця. Ріст високий, лице смаглаве, буйна чуприна, неначе образ фантазії, бистрі очи, приковують неначе своїм блеском прохожих. То студент—Володимир Білинський.

Привів своїх Товаришів, щоб спільно з ними зложити своє життє на жертвеннику свободи рідного краю.

Заклик вітчини прогомонів огнем любови в їх молодих серцях і вони поспішили там, де важить ся народна справа.

Минули днї.

Сотня Вітовського розпочала свою важку службу.

Гомоном рознеслась слава сотнї— живо заговорили її члени з пошаною і признаннєм — про одного з найвідважнїйших провідників стрілецьких стеж.

Неустрашимість і пожертвованнє, непобідимий індивідуалїзм, то його найзамітнїйші прикмети.

Не має приказу сотника, щоби не зміг його виповнити відважний провідник.

Болехів, Викторів, Медухи, Галич, Серет, Стрипа, то терен його праці, огненної проби стрілецької справности.

Гуділи гармати, свистїли кулї, а він все безвинно гукає на своїх тов. Стрільців, сповняє свою тяжку роботу.

Та невмолима судьба, що безперерувно котить подїї сьвіта, що не минає ані панів ані царів і його, того, з найкращих синів України, не минула. Поцілений смертним оловом, поляг головою, за найкращу справу— с в о б о д у в і т ч и н и !

Зросив кровію рідний лан, при святій визвольній роботї.

Нехай образ його життя, борби і смерти буде висловом, невмирущим укр. символом перед світом, бо Він, то праобраз переконань, стремлїнь і змагань цілої України!

Він, незабутий в історії Українського Стрілецтва!!!

Честь Тобі від твого товариша-четара, честь від усього самостійницького Січового Товариства!

Во вік блажен єси, бо життє своє віддав за друзї своя...

Ч е т а р Т р у х.

НОВИНКИ.

— **Відзначення Українських Січових Стрільців.** Начальна Команда Армії надала срібну медалю хоробрости першої степени за хоробре поведеннє супроти ворога: підхорунжому Зеленому Антонови і стрільцеви Кульчицькому Павлови, — срібну медалю хоробрости другої степени.

Хорунжим: Добрянському Аґатонови, Коваликови Тадейови, підхорунжому Яремичови Іванови, десятникови Чичкевичови Михайлови і вістунови Клїщови Денисови.

Бронзову медалю хоробрости одержали десятники: Соколовський Юлїян, Каправий Андрій, Соробей Андрій і Луцький Василь, вістуни: Мінчак Михайло і Бочон Дмитро, підофіцири: Демків Федір, Розмотанюк Ілько, Підгородецький Юлїян, Ґавалко Едвард, Лїсевич Лука, Грех Яким. Ґлава Василь, Мальований Василь, Мінїв Олекса, Когут Ілия, Кузьмич Ярослав, Білинський Володимир, Пушкар Федір, Яблонський Михайло, Андрух Іван і Клїщ Денис, — стрільцї: Загаєвич Матвій, Кузьмин Петро, Ридель Федько, Дицьо Михайло, Петрусяк Іван, Гнатишак Дмитро, Чортоломний Панас, Дубницький Стефан, Шкрібляк Олекса, Скарвінка Іван, Кіндратюк Стефан, Лазарук Микета, Волок Василь, Тимчишин Матвій, Галєревич Юлїян і Гнида Осип.

— **Вістки з Буковини.** З Дорнаватри доносять, що буковинське правительство в найблищих днях має перенестись звідтам до Радівців, щоб мати лїпше полученнє з Чернівцями.

— **Торговельні наслїдки для Австрії з получення з Болгарією.** Президент торговельної і промислової палати в Будапешті виголосив мову про теперішнє економічне положеннє краю та заявив, що в наслїдок комунїкації з Болгарією великі тамошні споживні засоби будуть могли бути вивезені за границю. Їх оцінюєть ся на 50.000—80.000 тисяч ваґонів. Сї величезні засоби можна буде спроваджувати на Угорщину в части желїзницею через окуповану часть сербської области, в части Дунаєм.

— **Видатки на шпіонів в Росії.** Коли в р. 1896 розвиток революційних орґанізацій в Росії став прибирати великі розміри, видатки на тайну полїцію значно збільшили ся. В роцї 1903 виносили вони $1^1/_2$ мілїона рублїв, — а вже в 1913 р. $3^1/_4$ мілїона, з чого на тайну полїцію за границею припадає около мілїон рублїв.

— **Польська часопись для полонених.** Краківська соціял-демократична часопись „Naprzód“ доносить, що в Віднї ще сього місяця стане виходити польська часопись для Поляківбранців з Росії п. з.: „Pozdrowienie żołnierskie“.

— **Жіноча полїція в Анґлії.** „Daily News“ доносить, що в Анґлїї орґанїзує правительство жіночу полїцію по містах. Службове виобразованнє треває 4—6 тижнів, після чого зразу призначуєть ся їх до служби на тихих, спокійних улицях.

— **Страйки в Америцї.** З „New Haven“ доносять, що в Америцї поширюють ся щораз більше страйки, головно в фабриках амунїції.

— **Крематорії на Угорщинї.** Мадярський інжинєрський союз розписав був свого часу конкурс на пляни крематорії. Будапештенський маґістрат ухвалив будову, та мінїстерство внутрішнїх справ не дало дозволу. Тепер знова роблять ся заходи коло заложення крематорії, мінїстерство має бути навіть прихильне тому предложенню. Військові власти заложили на Угорщинї вже дві крематорії, в котрих палить ся трупів жовнїрів, що померли на пошесні недуги.

— **Підводні судна.** Крім торпедовців т. є. суден, що пливуть поверх води і служать до кидання торпед себ то вибухаючих рур, є також у воєнній маринарції підводні судна звані також підводними торпедовими суднами. Їх головною задачею є боронити пристаней в сей спосіб, що вони викидають торпеди на кораблї неприятеля, які хотїлиб дістатись до пристанї. Крім сього вживаєть ся їх також до вивідчої служби на отвертім морі.

Перші підводні судна збудовано у Франції. Формою є вони подібні до сталевого яйця. Довгота їх доходить до 8 а навіть 16 метрів. Вони мусять бути дуже сильно збудовані, так щоб заглублюючи ся під воду на 6 і більше метрів не могли улягчи роздавленню від напору, з яким вода натискає на стіни. Для освітлення підводної дороги в морі служать т. зв. рефлєктори, себ то електричні лїхтарні. Підводні судна можуть довільно плисти на поверхні води, або під водою. Для розслїджування місця неприятельської фльоти служить далековид, довгий на 3 до 4 метри, при помочи котрого може комендант бачити, що діє ся на поверхні моря та давати своїй маринарції відповідні знаки. Залога складаєть ся звичайно з 5—12 людей. Кошта будови виносять около 2 мілїони корон. Вислїдити підводне судно дуже тяжко, бо в кождій хвилї може сховатись під воду. З него можна в морі висилати нурців в цїли закладання підводних мін і перетинання каблїв т. є телєґрафічних дротів, що лучать дві місцевости розділені морем. Сї судна можуть пробувати під водою тільки кілька годин, і длятого тримають ся або побережа або фльоти.

До віддихання залоги під водою служить згущений воздух переховуваний в відповідних прирядах.

— **Скількість населення в Варшаві.** Позаяк німецькі власти мають завести в Варшаві хлїбові карти, проте запорядили спис населення. Конскрипція виказала, що в Варшаві під теперішню хвилю перебуває 907.000 людей.

— **Скількість жидів.** Всїх жидів на світї є около 12 мілїонів, з чого в Европі живе до 9 мілїонів. Найбільше є їх в Росії бо аж 5 мілїонів, — а в Австрії около $1^1/_2$ мілїона, з чого в самій Галичинї 900 тисяч. Коли візьмемо на увагу саму східну Галичину, то по селах припадає близько 5 жидів на сотку населення, по містах 39 на сотку. В Портуґалії нема зовсїм жидів. В Анґлїї припадає оден жид на 1.300 людей. у Франції на 1.400, в Швеції та Норвеґії 1 жид на 2 тисячі народа, в Іспанії 1 жид на 6 тисячів населення.

Що до поодиноких країв Австрії, то Каринтія має найменше жидів, горішня Австрія около 2.000; не богато більше має також Тироль, Стирія, Країна і Сальцбурґ. Загалом всї краї Австрії (без Угорщини) вже разом з західною Галичиною числять стільки жидів, що сама тільки українська часть Галичини.

— **Унїверситет та полїтехнїка в Варшаві** Незадовго розпічнуть ся виклади у варшавському унїверситетї та полїтехнїці. На разї зорґанїзовано на унїверситетї чотири виділи: правничий, фільософічний, математично-природописний і лїкарський. Богословський виділ буде пізнїще зорґанїзований.

На полїтехнїці будуть отворені виділи: інжинєрії, рільничої інжинєрії, механїки, електротехнїки і хемії.

— **Сконфіскованнє 38.000 яєць.** З Аґраму доносять, що оден з тамошнїх купців скуповував через довший час в цілій околиці яйця, — а сподіючись підвижки цїни не продавав їх. В наслїдок сего недостача сего артикулу поживи давалась щораз більше відчувати. Військові власти впали на слїд спекулянта, та сконфіскували йому цїлий товар. При ревізії найдено 10 пачок кожда по 1400 яєць, а 14 пачок з 24.007 яйцями. Тепер управа міста занялась продажею в сей спосіб, що кождий на хлїбову карту дістає по кілька яєць.

ОПОВІСТКИ.

Недїля, дня 24. жовтня 1915.

Нинї: недїля, 24. жовтня, гр.-кат, Филипа, римо-кат. Св. Яна Кантого.

Завтра: 25. с. м. гр.-кат. Косми і Прова, римо-кат. Криспіна і Луцїюща

○ Д и р е к ц і я „Р у с ь к о ї Щ а д н и ц ї в П е р е м и ш л ї подає до відома, що урядує як передтим — в тім самім льокали і в тих самих урядових годинах. Від вкладок платить $4^1/_2\%$, а рентовий податок оплачує з власних фондів.

○ Р і д н а п і с н я додає жовнїрови сили на поли бою, піддержує його духа на чужинї, кріпить раненого в шпитали.

Український Співаник, виданий Товариством „Просьвіта“, повинен тепер бути в руках кождого борця.

В Співанику поміщені пісні: 1) Патріотичні і полїтичні, 2) січові і сокільські, 3) історичні, 4) станові, 5) любовні, 6) коломийки,

Цїна: 1 кор. 60 сот. оправл. в полотно, 2 кор. оправл. в полотно з вінєтою і золотими берегами; на почтову реком. пересилку треба долучити 45 сот.

По надісланю гроший з гори, висилаємо Співаник на вказану адресу — також полевою почтою (Feldpost).

Замовлення полагоджує: Канцелярія Товариства „Просьвіта“, Львів, ринок ч. 10.

○ З п о ч т и. При вибираню посилок з почтових скринок в містї а особливо зі скринки уміщеної на головнім почтовім будинку замічено, що в них знаходить ся велика скількість неоплачених або недостаточно оплачених друків

прібок і часописей призначених для жовнїрів на боєвій лінії. Позаяк сї посилки, як неоплачені або оплачені недостаточно не можуть бути по мисли обовязуючих приписів дальше висилані, а з недостачі адреси висилаючих не можна їх звернути, звертаєть ся увагу загалу в його власнім інтересі, що посилки, о котрих мова, мусять бути достаточно плачені, позаяк в противнім разї висилка їх зовсім безцільна.

◯ На основі оголошених умов зголошення субскрипції на третю вільну від податку $5^1/_2$% австрійську воєнну позичку, сплатну 1. жовтня 1930 — приймає Земельний Банк Гіпотечний, спілка акційна у Львові, вул. Підвале 7.

Для орієнтації зазначуєть ся, що:

I. Субскрипційна ціна виносить К 93·60 за К 100 номінальної вартости.

II. При субскрибованню до К 200 треба цілу суму вплатити зараз при зголошенню, при більших сумах належить зложити при зголошенню 10%, одначе не менше чим К 200, 20% 5. січня 1916, 25% 5. лютого 1916 і решту 25% 6. марта 1916.

III. Субскрипція кінчить ся 6. падолиста 1916 о год. 12 в полудне.

Згадані облїґації мають пупілярне забезпеченнє і надають ся до дуже корисної льокації капіталів, бо приносять $6^1/_4$% річно, коли узглядни́ть ся низький курс, по якім їх можна набути.

Формулярі зголошень висилаєть ся оборотною почтою.

◯ Подяка. Вп. п. Др. Яків Насс дентист у Львові, вручив менї 10 К. як жертву на школу Б. Грінченка на передмістю Городецькім у Львові, за що в імени Кружка У. П. Т., а особливо в імени всеї шкільної дітвори, складаємо ласкавому жертводавцеви отсим прилюдно сердечну подяку. Від управи школи Сіяк.

◯ Зі Сокола Батька подаєть до відома, що руханкові вправи в С. Б. для членів і членниць розпічнуть ся дня 5. падолиста 1915 о скільки відповідне число руховиків і руховичок зголосить ся до того дня. Руханка для членів відбувати ся буде два рази в тижни т. є ві второк і пятницю від год. 6—7 вечером. Для членниць ві второк і четвер від год. 5—6 по пол. Рухавка для учениць шкіл У. П. Т. вже ведеть ся в днях: второк, середа, четвер і пятниця від год. 12—2 по пол. Члени і члениці можуть зголошувати ся на руханку в канцелярії С. Б. при вул. Руська ч. 20. кожнього дня крім суботи, неділї і свят в годинах урядових від 6—7 вечером. Оплата за руханку 1 к. місячно.

За тимчасову Управу:

Іван Ігнат і Оксана Федівна.

Послїдні вісти.

З ГОЛОВНОЇ АВСТРІЙСЬКОЇ КВАТИРИ.

З дня 22. жовтня 1915.

На російськім фронтї.

В східній Галичині супокій.

Коло Нового Олексинця Москалї вели дальше наступи. Наш фронт широкий на 5 кльм. подав ся під напором переважаючих сил на 1000 кроків в зад. Всї удари підняті неприятелем на се становиско, подібно як і наступи на наш фронт на схід від Залозець, заломились під хрестовим огнем наших батерій.

Борби над Стиром стались нагальними. Москалї висилаючи у бій значні сили, в послїдних днях вбили клин у фронт австро-угорських та нїмецьких військ на захід від Чарторийська. Вчера приступили ми, одержавши резерви, до протиатаку. Неприятеля окружили ми з трех сторін коло Оконська та відкинули. Його проби підняті в цїли улекшення тим стисненим відділам при помочи наступу на північний захід від Чарторийська і на Колки, розбились о опір нїмецьких і австро-угорських військ.

Війська що борють ся на південь від Колкова ґен. Гербенштайна, пішли вкінці самі, виходячи до несподіваного атаку зі своїх окопів та приневолили неприятеля до втечі, беручи при сїм в неволю 2 офіцірів та 1600 жовнїрів.

Загалом в боях ще не покінчених біля Кормина та над Стиром від 18. жовтня полонили ми 15 російських офіцерів і 3600 жовнїрів, та здобули 1 армату і 8 машинових крісів.

Також і на наші війська на Литві наступив неприятель та дійшов місцями до наших становиск, — та всюди зістав відкинений.

На сербськім фронтї.

Офензива союзників в Сербії зробила і вчера дальші поступи. Війська армії ґен. Kövesa заатакували, пручи на становище під Космаєм, на південь Ралії находячу ся височину Слятіну. Напираючі з обох сторін долїшної Морави німецькі війська зискали на просторі на північ від Палянки і від Петровац—Враніє.

Куманово і Велєс в долинї Вардару є вже в посїданню Болгар.

Заступник шефа Ґенерального Штабу пільний маршалок-поручник Ф. Гефер.

Надіслане.

За сю рубрику редакція не відповідає.

Оголошення.

Василь Семець, У. С. С. — лист дістав. Вказівками покористую ся. Дуже вдячний, — А. Гапяк.

Порядок поїздів.

Час приїзду і відїзду почтових поїздів у Львові важний від 1-го жовтня 1915.

Середно-европейський час:

Зі Львова відходять в напрямі:

До Кракова	9·09	рано	почтовий
„ „	10·40	„	особовий
„ „	8·55	вечер	поспішн.
„ „	10·52	вночи	почтовий
„ Станиславова	9·40	рано	особовий
„ „	4·00	попол.	особовий
„ „	7·15	вечер	поспішн.
„ Стрия	6·39	рано	особовий
„ „	6·20	вечер	особовий
„ Сокаля і Белзця	11·45	рано	почтовий
„ Перемишлян	4·38	попол.	почтовий
„ Яворова	8·40	рано	мішаний
„ Золочова і Бродів	10·20	рано	почтовий
„ Камінки Струм.	9·53	рано	почтовий
„ Самбора	2·16	попол.	почтовий

До Львова приходять в напрямі

З Кракова	6·00	рано	особовий
„ „	7·28	рано	почтовий
„ „	6·08	вечер	почтовий
„ „	6·45	вечер	поспішн.
„ Станиславова	5·12	рано	особовий
„ „	9·38	рано	поспішн.
„ „	5·43	попол.	особовий
„ Стрия	8·05	рано	особовий
„ „	4·48	попол.	почтовий
„ Сокаля і Белзця	5·00	попол.	почтовий
„ Перемишлян	11·24	передп.	почтовий
„ Яворова	4·29	попол.	мішаний
„ Золочева і Бородів	2·09	попол.	почтовий
„ Камінки Струм	6·10	вечер.	почтовий
„ Самбора	9·24	вечер	почтовий

ПРОСПЕКТ.

Третя вільна від оподаткования 5 і пів процентова австрійська воєнна позичка.

платна дня 1. жовтня 1930 року.

ОГОЛОШЕННЄ.

На основі цісарського розпорядку з 4. серпня 1914, Взд. ч. 202, що до переведення кредитових операцій для покриття видатків на надзвичайні військові зарядження з приводу воєнних подій, видасть ся вільну від оподаткования $5^{1}/_{2}$ процентову воєнну позичку. Загальна сума позички буде установлена на основі вислідів публичної підписки.

Асиґнати воєнної позички є виставлені на посілача і видані в відтинках по 100, 200, 1.000, 2.000 і 10.000 кор., як також в відтинках, що виносять більше разів по 10.000 кор. Вони мають дату 1. жовтня 1915 і заосмотрені в факсіміле підписом ц. к. міністра фінансів і контрасиґнатурою президента й одного члена контрольної комісії державних довгів Державної Ради. Виставлені вони в німецькій мові; основний зміст тексту доданий також в краєвих мовах. Воєнна позичка буде сплачена ц. к. державною управою 1. жовтня 1930. Ц. к. державна управа застерігає собі одначе право сплатити позичку в цілости або в части також перед 1. жовтня 1930. Вчаснійша сплата може наступити тільки на основі попереднього що найменше тримісячного виповідження. Те виповідженнє буде оголошене в урядовій „Wiener Ztng.“.

Воєнна позичка опроцентована по $5^{1}/_{2}$% річно в піврічних ратах платних 1. січня і 1. липня що року з долу. Асиґнати заосмотрені в 31. купонів, з яких перший, платний 1. січня 1916, і останний, платний 1. жовтня 1930, є чвертьрічні, а всі остапі 29. купонів, і сплата воєнної позички наступає без всякого відтягнення податку, належитости чи якого иншого, за доставленнєм платного процентового купону згл. позичкової асиґнати, в ц. к. касі державних довгів у Відни.

Претенсія з воєнної позички гасне наслідком задавнення що-до капіталу за 30 літ, що до процентів за 6 літ від реченця платности.

Оборот $5^{1}/_{2}$-процентової воєнної позички не підлягає податкови від обороту цінними паперами.

Відень, 5 жовтня 1915.

Ц. к. мініїстер фінансів.

ЗАПРОШЕННЄ ДО ПІДПИСКИ.

Покликуючи ся на висше подане оголошеннє Його Ексцеленції Пана ц. к. Міністра скарбу оголошусь ся отсе:

Підписка починаєть ся 7. жовтня 1915 і буде замкнена 6. падолиста 1915, в 12. годині в полудне.

Підписувати можна в отсих інституціях: Ц. к. Уряді почтової Щадниці і його складниці (ц. к. почтові уряди), всі державні каси і податкові уряди, Австро-угорський Банк, головне заведеннє у Відни, як також його філії в Австриї і Босні й Герцеґовині, Анґльо-австрийський Банк у Відни, Віденський Банковий Союз у Відни, Ц. к. уприв. загальне австрійське земельне кредитове Заведеннє у Відни, Ц. к. управ. австрийське кредитове Заведеннє для торговлї і промислу у Відни, Загальний депозитовий Банк у Відни, Долїшно-австрійська ескontова Спілка у Відни, Ц. к. управ. австрійський Банк країв у Відни, Ц. к. уприв. акційна Спілка банків і контор виміни „Меркур“ у Відни, Банковий дім С. М. фон Ротшільда в Відни, Банк Унії у Відни, Ц. к. уприв. Загальний Оборотовий Банк в Відни, Адрійський Банк в Трієсті, Трієстенський Комерцийний Банк в Трієсті, Банк для Горішної Австрії й Зальцбурґа в Лїнцу, Банк для Тироля й Форальберґа в Інсбруку, Більсько-Бяльський ескontовий і виміnний Банк в Більську, Чеський ескontовий Банк в Празї, Чеський промисловий Банк в Празї, Ц. к. уприв. чеський Банк Унії в Празї, Галицький Банк для Торговлї і промислу в Кракові, Промисловий Банк для Королїства Галичини й Володимирії з вел. Князївством Краківським, Люблянський Кредитовий Банк в Люблянї, Краєвий Банк Королївства Чехії в Празї, Краєвий Банк Королївства Галичини й Володимирії з вел. Князївством Краківським, Господарський кредитовий Банк для Чехії в Празї, Ц. к. уприв. Моравський ескontовий Банк в Берні, Моравсько-остравський торговельний і промисловий Банк в Моравській Остраві, Австрійський промисловий і торговельний Банк у Відни, Ц. к. уприв, Стирійський ескontовий Банк в Грацу, „Ustredni banka ceskych sporitelen“ в Празї, Віденський льомбардовий і ескontовий Банк у Відни, Центральний Банк нїмецьких щадниць в Празї, „Zivnostenska Banka“ в Празї — як також в істнуючих в державі філіях тих банкових інституцій в урядових годинах кождої інституції.

Крім того може підписка наступити через посередництво инших банків, як також щадниць, товариств обезпечень і приватних банкирів,

Для підписки обовязують отсї умови:

1. Підписна ціна виносить 93·60% з додатком $5^{1}/_{2}$-процентової суми від асиґнати, обчислюваної від 1, жовтня 1915 до дня вплати.

2. Підписка наступає на формулярі зголошення, який дістаєть ся даром в наведених інституціях. Вона може наступити також без того формуляря листовно в отсїй формі:

„На основі оголошених умов зголошення підписую номінально К. . . . . $5^{1}/_{2}$-процентової третьої австрійської воєнної позички й обовязую ся до відбору і вплати відповідно до приділення. Рівночасно вплачую К. . . . .“.

Кождій інституції, що приймає підписку, застережено за дозволом міністра фінансів означити висоту суми кождого окремого приділення.

3. Приділеннє наступить по змозї як найшвидше по замкненню підписки за повідомленнєм підписчиків.

4. Цїну купна при підписках до 200 К. треба заплатити в цілій сумі зараз при зголошенню. При підписках висше 200 кор. треба при зголошенню заплатити 10% номінальної вартости, 6. грудня 1915 і 5. січня 1916 по 20%, 5. лютого 1916 25% і 6. марта 1916 решту дійстної вартости.

5. Зголошення на означені відтинки позички можна лише на стілько узглядпити, на скільки се інституції, яка приймає підписку, видасть ся допустимим.

6. Відбір має наступити в тій самій інституції, в якій наступила підписка.

7. До виготовлення дефінітивних асиґнат будуть видані підписчикам на їх бажання тимчасові квіти, яких виміна на дефінітивні асиґнати наступить без почислення виміnної належитости в тій самій інституції, яка видала тимчасові квіти.

Для переведення підписок в ц. к. уряді почтової Щадниці у Відни і в уповажнених ним до приймання підписок складницях (ц. к. почтових урядах] обовязують приписи, які має окремо видати ц. к. уряд почтової Щадниці.

Австро-угорський Банк і воєнна позичкова Каса дають за зложеннєм облїґацій сеї воєнної позички згл. тимчасових квітів у застав позичку по процентовій стопі зниженій о $^{1}/_{2}$ проц., а саме по кождочасній ескontовій процентовій стопі. Ся удогіднена процентова стопа остає в силї на час теперішнього привілею Австро-угорського Банку, себто до 31. грудня 1917.

Названі два інститути дають по кождочасній офіціяльній ескontовій процентовій стопі позичку також на инші цінні папері, які можуть для них бути підкладом кредиту, коли буде доказано, що позичувана сума служить на вплату суми, підписаної на основі сього запрошення.

За прольонґовану таку позичку признаєть ся так само удогіднення зниженої процентової стопи. а саме до 31. грудня 1917. При позичках, які затягнеть ся протягом висше поданих реченців вплати, виказуючи, що затягаєть ся їх для вплати підписаної суми, устанавляєть ся на бажаннє замість каждочасної ескontової процентової стопи постійну процентову стопу 5 проц. річно до 31. грудня 1917.

На сплату позичок, що-до яких викажеть ся, що їх затягнено протягом висше поданих реченців вплати в якімсь кредитовім інституті (банк, щадниця, задаткова каса і т. д.) в цїли підписки сеї воєнної позички, уділяє Австро-Угорський Банк і воєнна позичкова Каса нові позички по постійній процентовій стопі 5% і прольонґує їх по тій самій постійній процентовій стопі до 31. грудня 1916.

Воєнна позичкова Каса уповажнена на основі §. 6., точка 3. цісарського розпорядку з 19. вересня 1914, Вдз. ч. 248, при зберіганю приписаних в тім цісарськім розпорядку основ поступовання. уділяти позички також під застав гіпотечних вірительностий, які мають законну забезпеку (§.1374 з. к. ц. з.).

Відень, в жовтни 1915.

Видає і відвічає за ред.: Д-р Сидір Голубович. Друкарня А. Гольдмана, Львів, ул. Сикстуська 19.